ሲጠቃለልም አመልካች ጉዳት የደረሰባት ስለመሆኑ በማስረጃ የተረጋገጠ ከመሆኑም በላይ ጉዳቱም በወደፊት ሕይወቷ ላይ አሉታዊ ተጽእኖ ማሳደሩ እንደማይቀር ምክንያታዊ እርግጠኛነት ያለው ስለመሆኑም የተረጋገጠ በመሆኑ ሊወሰን የሚገባውም የካሳ መጠን በፍ/ብ/ሕ/ቁ/2102 መሰረት በርትእ መወሰን የግድ የሚል በመሆኑ በዚሁ መሠረትም የምዕራብ ወለጋ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት የካሳውን መጠን በርትእ መወሰኑ በይግባኝ የተመለከተውም የኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት ይህንኑ ውሳኔ ማጽናቱ አግባብነት ያለው ሆኖ ሳለ የክልሉ ጠ/ፍ/ቤት ሰበር ችሎት ይህንኑ ውሳኔ በመሻር ለአመልካች የወደፊት ካሳ ሊከፈል አይገባም በማለት የሰጠው ውሳኔ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት ሆኖ ተገኝቷል፡፡

<u>ው ሳ ኔ</u>

1. የኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ችሎት በመ.ቁ. 04500 ጥር 9 ቀን 1997 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ መሰረታዊ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት ስለሆነ በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ. 348(1) መሠረት ተሽሯል፡፡
2. የምዕራብ ወለጋ ዞን ከፍ/ቤት በመ.ቁ. 210/93 በሚያዝያ 16 ቀን 1995 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ እንደዚሁም የኦሮሚያ ጠ/ፍ/ቤት በመ.ቁ.2444/95/1 በኀዳር 8 ቀን 1996 ዓ.ም የሰጠው ትዕዛዝ በአግባቡ ስለሆነ በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ. 348/1/ መሠረት ጸንቷል፡፡
3. ግራ ቀኙ ወጭና ኪሳራ ይቻቻሉ
4. መዝገቡ ተዘግቶ ወደ መ/ቤት ተመልሷል

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ቤ/ኃ

የሰ/መ/ቁ 21296

ታህሳስ 1 ቀን 2000 ዓ.ም

ዳኞች፡- መንበረፀሐይ ታደሰ
ፍሰሐ ወርቅነህ
ሐጐስ ወልዱ
ሒሩት መለሠ
ታፈሰ ይርጋ

አመልካች፡- የኔዘርላንድ ልማት ድርጅት አልቀረቡም

ተጠሪ፡- ውበት አድባሩ ቀረቡ

መዝገቡ ተመርምሮ ቀጥሎ የተመለከተው ፍርድ ተሰጥቷል፡፡

<u>ፍ ር ድ</u>

ይህ የሰበር አቤቱታ ሊቀርብ የቻለው የበታች ፍ/ቤቶች ተጠሪ ክስ ባቀረበበት ጉዳይ አመልካች ኃላፊ ነው በማለት ካሣ እንዲከፍል ውሣኔ በመስጠታቸው መሠረታዊ የሕግ ስህተት ተፈጽሟል በማለት አመልካች ቅሬታ በማቅረቡ ነው፡፡

የጉዳዩ አመጣጥም ባጭሩ ሲታይ ተጠሪ በሞግዚቱ አማካይነት በሰሜን ወሎ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በአመልካችና በሥር 1ኛ ተከሣሽ ላይ ባቀረበው ክስ ንብረትነቱ የአመልካች የሆነውን መኪና 1ኛ ተከሣሽ ሲያሽከረክር ተሳፍሬ በመጓዝ ላይ ሳለሁ መኪናው በመገልበጡ ምክንያት የአካል ጉዳት የደረሰብኝ ስለሆነ የሞራል ካሣን ጨምሮ ብር 31ሺህ ተከሣሾች እንዲከፍሉ ይወሰንልኝ በማለት ጠይቋል፡፡

የሥር 2ኛ ተከሣሽ የአሁን አመልካችም በሰጠው መልስ በኃላፊነትና በካሣ መጠኑ ላይ ክርክር ያቀረበ ሲሆን በኃላፊነት ረገድ ባቀረበው ክርክር ከሣሽ በመኪናው ተሳፍሮ ሲጓዝ መኪናው በመገልበጡ ምክንያት ጉዳቱ የደረሰ መሆኑን አምኖ ነገር ግን ከሣሽ የተሳፈረው ገንዘብ ከፍሎ ሳይሆን በነፃ ለምኖ ስለሆነ ኃላፊነት የለብኝም ብሏል፡፡

1ኛ ተከሣሽም የመኪናው ባለንብረት 2ኛ ተከሣሽ ስለሆነ በኃላፊነት ተጠያቂ ልሆን አልችልም በማለት ተከራክሯል፡፡

የግራ ቀኙ ክርክር በዚህ መልኩ የቀረበለትም የዞኑ ከፍተኛ ፍ/ቤት ማስረጃ ከሰማ በኋላ 2ኛ ተከሣሽን በከሣሽ ላይ ጉዳቱ የደረሰው በነፃ ተሳፍሮ በመጓዝ ላይ እንዳለ ነው ቢልም ያቀረባቸው ምስክሮች ይህንን ካለማስረዳታቸውም በላይ አስረድተው የነበረ ቢሆን እንኳን 2ኛ ተከሣሽ በኃላፊነት ተጠያቂ ሊሆን የማይችለው በፍ/ብ/ሕ/ቁ 2081(2) ላይ እንደመለከተው መኪናው የተሰረቀበት መሆኑን ባስረዳ ጊዜ ብቻ ስለሆነ ሁለቱም ተከሣሾች ኃላፊ ናቸው በማለት በክስ የተጠየቀውን ገንዘብ ሊከፍሉ ይገባል በማለት ውሣኔ ሠጥቷል፡፡

ጉዳዩን በይግባኝ የተመለከተው የአማራ ክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት በበኩሉ ግራ ቀኙን አከርክሮ ኃላፊነትን በተመለከተ ይግባኝ ባይ /የአሁን አመልካች/ መ/ሰጭው በመኪናው ተሳፍሮ የተጓዘው ገንዘብ ሳይከፍል በነፃ ስለሆነ በፍ/ብ/ሕ/ቁ 2089(1)መሠረት ኃላፊነት የለብኝም የሚል ክርክር ቢያቀርብም የዚህ ድንጋጌ ተፈፃሚነት መ/ሰጭም የይግባኝ ባይን መኪና እራሱ ይዞ በሚገለገልበት ጊዜ ጉዳት ደርሶ በሚገኝበት ጊዜ እንጂ መኪናዋ በይ/ባይ ቁጥጥር ሥር እያለች መ/ሰጪው ዋጋ ሳይከፍል ስለተጓዘ ብቻ ተፈፃሚነት አይኖረውም በማለት በዚህ ረገድ የቀረበውን የይግባኝ ቅሬታ ውድቅ አድርጎ የካሣ መጠኑንም በተመለከተ የከፍተኛው ፍ/ቤት የሰጠው ውሣኔ የደረሰውን ጉዳት መሠረት ያደረገ ስለሆነ ይግባኙ ተቀባይነት የለውም ብሎ የሥር ፍ/ቤት ውሣኔን አጽንቷል፡፡

ይህ ሰበር ችሎትም የቀረበውን የሰበር አቤቱታ መርምሮ ተጠሪ ጉዳት የደረሰበት በአመልካች መኪና በነፃ ሲጓዝ ከሆነ አመልካች ለደረሰው ጉዳት ኃላፊ ነው ተብሎ መወሰኑ ከፍ/ብ/ሕ/ቁ 2089(1) አኳያ አቤቱታው ለሰበር ቀርቦ ሊጣራ እንደሚገባው በማመኑ ተጠሪን ጠርቷል፡፡ ሆኖም የግራ ቀኙን የቃል ክርክር ለመስማት በተቀጠረበት ቀን ተጠሪ ባለመቅረቡ የአመልካችን የቃል ክርክር ብቻ ችሎቱ አዳምጧል፡፡

ምላሽ ማግኘት የሚገባውም የጉዳዩ ጭብጥ ክስ በቀረበበት ጉዳይ አመልካች ኃላፊ ነው መባሉ በአግባቡ ነው አይደለም የሚለው በመሆኑ ይህንኑ ጭብጥ በመያዝ አቤቱታው እንደሚከተለው ተመርምሯል፡፡

አመልካች ተጠሪ ተሳፍሮበታል የተባለው መኪና ባለንብረት እንደመሆኑ መጠን የሚኖርበት ኃላፊነት ጥብቅ /strict/ ስለሆነ ተጠሪ ማስረዳት የሚጠበቅበት አመልካች የዚሁ ተሽከርካሪ ባለቤት መሆኑንና በዚሁ ንብረትም ሲጓዝ ጉዳቱ የደረሰ መሆኑን ብቻ ሲሆን በዚሁ መሠረትም ተጠሪ በማስረጃ አረጋግጧል፡፡

በሌላ በኩልም ጥፋት ሳይኖር ለሚደርስ ኃላፊነት ሕጉ ሦስት መከላከያዎችን ያስቀመጠ ሲሆን እነዚህም የተጎጂው ጥፋት፣ የውል ግንኙነት መኖርና ጥቅም የሌለው ግንኙነት /disinterested parties/ መሆናቸውን ከፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 2069፣ 2071፣ 2086፣ 2088፣ እና 2089 ድንጋጌዎች መረዳት ይቻላል፡፡

በዚህ አንቀጽ በሰሜን ወሎ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት ክርክር ሲደረግ አመልካች ባቀረበው ክርክር ተጠሪ በመኪናው ላይ የተሳፈረው ገንዘብ ከፍሎ ሳይሆን በነፃ መሆኑን ገልጾ ይህንን ፍሬ ነገር ያስረዱልኛል ያላቸውን ሁለት ምስክሮች አቅርቦ አሰምቷል፡፡ እነዚህ ሁለት ምስክሮች የሰጡት የተሟላ የምስክርነት ቃል ዋናው የፍ/ቤቱ መዝገብ ወይንም ምስክርነት ቃላቸው ተገልብጦ ባለመቅረቡ ምክንያት ዝርዝር ቃላቸውን መገንዘብ ባይቻልም ፍ/ቤቱ ከሰጠው ውሣኔ ላይ መገንዘብ የተቻለው ተጠሪ ገንዘብ ከፍሎ በመጓዝ ላይ የነበረ አለመሆኑን ነው፡፡ በመሆኑም ተጠሪ በይ/ባይ መኪና የተሳፈረው ጥቅም ሳይኖር መሆኑን ይህ ችሎት ለመገንዘብ ችሏል፡፡

ግንኙነቱ ጥቅም የሌለው በሆነ ጊዜ ደግሞ ጉዳት የደረሰበት ወገን ከውል ውጭ ኃላፊነት ድንጋጌዎችን ጠቅሶ ለመከርከርና ካሣ ለመጠየቅ እንደማይችል በፍ/ብ/ሕ/ቁ 2089 (1) ላይ ተመልክቷል፡፡ ባለሀብቱም ሆነ የንብረቱ ጠባቂ ኃላፊ ሊሆኑ የሚችሉት ጥፋት ከፈፀሙ ብቻ እንደሆነ በዚሁ አንቀጽ በንዑስ ቁጥር (2) ላይ ተመልክቷል፡፡ ከዚህም መገንዘብ የሚቻለው

ተጎጂው ከውል ውጭ ኃላፊነትን ድንጋጌ ጠቅሶ ካሣ መጠየቅ የሚችለው አደጋው የደረሰው በባለቤቱ ወይም በጠባቂው ጥፋት መሆኑን ማስረዳት ከቻለ ሲሆን የባለቤቱ ወይም የጠባቂው ኃላፊነት የሚመሰረተው በቁጥር 2084(1) ወይንም 2082(1) ድንጋጌ ሳይሆን በጥፋት ላይ የተመሠረተ ኃላፊነትን በሚመለከት በቁጥር 2028 እና ተከታዮቹ ድንጋጌዎች መሠረት ይሆናል ማለት ነው፡፡ ከዚህም አኳያ ተጠሪ በሥር ፍ/ቤት ያቀረበው ማስረጃ ሲታይ አመልካች የተሽከርካሪው ባለንብረት መሆኑን በዚህ ተሽከርካሪም ተሳፍሮ ሲጓዝ መንገድ ላይ መኪናው በመገልበጡ ምክንያት ጉዳት የደረሰበት መሆኑን ነው፡፡ ይህ ማስረጃ በጥፋት ላይ ላልተመሰረተ ኃላፊነት በቂ ቢሆንም ጉዳቱ የደረሰው በንብረቱ ባለቤት ወይንም በጠባቂው ጥፋት መሆኑን ግን የሚያረጋግጥ አይደለም፡፡

ስለሆነም የዞኑ ከፍተኛ ፍ/ቤት ክርክሩን ከፍ/ብ/ሕ/ቁ 2089(2) አኳያ ሳይመለከት አመልካች ኃላፊ ነው ማለቱ በአግባቡ ካለመሆኑም በላይ የክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤትም ጉዳዩን ከዚህ ድንጋጌ ጋር አያይዞ መርምሮ በቁጥር 2089 (1) አነጋገር መሠረት ባለሀብቱ ወይም ጠባቂው አንድ ጥቅም ሳያገኝ በእንስሳው፣ በሕንፃው ወይም "በሌላ ነገር" ይገለገል የነበረው ተብሎ ከተዘረዘረው "በሌላ ነገር" የሚለው ቃል ተሽከርካሪን የሚያጠቃልል ስለመሆኑ አከራካሪ እንደሆነ በውሣኔው ላይ አስፍሮ፣ ያጠቃልላል ቢባል እንኳን ተጠሪ ጉዳት የደረሰበት የአመልካች መኪናን እራሱ ይዞ በመገልገል ላይ ሳይሆን የመኪናዋ ሹፌር መኪናዋን ይዞ በመንቀሳቀስ ላይ እያለ ስለሆነ ድንጋጌው ተፈፃሚነት የለውም በማለት ያሰፈረው ውሣኔ አግባብነት የለውም፡፡ ይሁንና በቁጥር 2089 (1) ሥር ከተዘረዘረው ላይ "ሌላ ነገር" የሚለው ቃል ሌላ ሰው ሊገለገልበት የሚችል ተሽከርካሪን ጨምሮ ሌላ ማንኛውም ዓይነት ንብረት እንደሚያጠቃልል መገንዘብ የሚቻል ከመሆኑም በላይ በሕጉ ላይ መገልገል የሚለው ቃል ተጠሪ የአመልካችን መኪና እራሱ ይዞ እያሽከረከረ በሚገኝበት ጊዜ ነው የተባለውንም በተመለከተ ያለጥፋት ኃላፊነት /strict liability/ ከአንድ ንብረት ባለቤትነት ከሕንፃ፣ ከእንስሳ፣ ከተሽከርካሪና ከሌሎችም ዓይነት

ንብረቶች ሊመነጭ የሚችል እንደመሆኑ መጠን በእነዚህ ንብረቶች ላይ መገልገል እስከተቻለ ድረስ ከማንኛውም ሁኔታ ጥቅም ሳይኖር የተገለገለ ሰው ጉዳት ቢደርስበት ኃላፊነት እንደሚኖር መገንዘብ ከሚቻል በስተቀር ተጎጂው እራሱ ተሽከርካሪውን ማሽከርከር አለበት የሚለው አገላለጽ በጠባቡ የተተረጎመና በተለይም ከተሽከርካሪ ውጭ ባሉ የተለያዩ ንብረቶች ላይ ተፈፃሚነት ሊኖረው ስለማይችል ፍ/ቤቱ ለሕጉ የሰጠው ትርጉም የተሳሳተ ሆኖ ተገኝቷል፡፡

ው ሣ ኔ

1. የሰሜን ወሎ ዞን ከፍ/ፍ/ቤት በመ/ቁ. 60/94 ግንቦት 21 ቀን 1995 ዓ.ም የሰጠው ውሣኔ የአማራ ክልል ጠ/ፍ/ቤት በመ/ቁ. 222/95 በግንቦት 29 ቀን 1997 ዓ.ም የሰጠው ውሣኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የተፈፀመበት ስለሆነ በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ 348(1) መሠረት ተሽሯል፡፡
2. አመልካች በተጠሪ ላይ ጥፋት መፈፀሙ ያልተረጋገጠ ስለሆነ ኃላፊ አይደለም ተብሎ ተወስኗል፡፡
3. ግራ ቀኙ ወጭና ኪሣራ ይቻቻሉ፡፡
4. መዝገቡ ተዘግቶ ወደመዝገብ ቤት ተመልሷል፡፡

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት፡፡

ነ/ዓ